

САФРАНОВ Т.А., ДЬЯЧЕНКО М.Ю. (УКРАЇНА, ОДЕСА)

ЕКОСИСТЕМНІ ПОСЛУГИ ПІВНІЧНО-ЗАХІДНОГО ШЕЛЬФУ ЧОРНОГО МОРЯ: СТАН І ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ

*Одеський національний університет імені І.І. Мечникова,
65000, вул. Дворянська, 2, Одеса, Україна; webmaster@onu.edu.ua*

Abstract. The characteristics of the resource, regulatory, supporting and cultural components of the ecosystem services of the northwestern shelf of the Black Sea are given. The possibilities of using these component ecosystem services are limited by the impact of various forms of anthropogenic activity, and from February 2022, by the direct or indirect impact of hostilities within the water area and adjacent parts of the coast.

Відносно до природних систем північно-західного шельфу Чорного моря (ПЗШЧМ) можна виділити ресурсні, регулюючі, підтримуючі та культурні складові екосистемних послуг (ЕСП).

Ресурсні ЕСП. Морське середовище забезпечує функціонування море-господарських комплексів, промислове рибальство, марикультуру, технічне водопостачання, таласотерапію тощо. Донні відклади є джерелом будівельних матеріалів, розсипних корисних копалин, лікувальних грязей, а також середовищем мешкання бентосу. Особливості водної товщі та донних відкладів зумовлюють просторово-часовий розподіл середовищ мешкання гідробіонтів, а також їх видове та генетичне розмаїття. ПЗШЧМ є важливим районом рибальства і марикультури, що забезпечує місцеве населення продуктами харчування та є прибутковою статтею економіки. Для ПЗШЧМ характерні унікальні ресурси «філофорного поля Зернова». Водно-болотні угіддя (ВБУ) узбережжя мають унікальні біологічні ресурси, а також лікувальні грязі, ропу, мінеральні лікувальні вода та енергетичні ресурси. Важливою складовою ЕСП є ресурси вуглеводневої сировини; лише прогнозні запаси природного газу складають біля 2,3 трлн. м³.

Регулюючі ЕСП – регулювання взаємодії різних трофічних рівнів, що допомагає підтримувати збалансовану екологічну піраміду. Атмосферний вплив виявляється у тому, що з повітряними масами до морського басейну потрапляють забруднюючі речовини, а також біогенні елементи, які провокують розвиток процесів евтрофікації. Вплив теплого морського басейну регулює кліматичні умови прибережної зони. ВБУ узбережжя, виступають як регулятор акумулювання та зберігання прісної води, фільтрації вод, поглинання з атмосфери та накопичення вуглецю, повернення в атмосферу кисню, регулювання поверхневого стоку, стабілізація рівня ґрунтових вод, запобігання та стримування ерозійних процесів, підтримання збереження біологічної різноманітності, пом'якшують повені, захищають берегову лінію та підвищують опір населення до стихійних лих, а також відіграють важливу регулюючу роль у стабілізації кліматичних умов. Крім того, вони відіграють важливу роль у виробництві первинної продукції та фотосинтезі, а також є джерелом продовольства, сировини, генетичних ресурсів.

Підтримуючі ЕСП. ПЗШЧМ є середовищем мешкання і джерелом харчування численних організмів. Особливо важлива роль ВБУ, що мають величезне значення як місце проживання навколководних і водоплавних птах та характеризується біологічною різноманітністю. Найбільш інтенсивний кругообіг біогенних речовин відбувається у пригирлових зонах.

Культурні ЕСП. ПЗШЧМ відіграє важливу роль у наданні рекреаційних послуг. Комфортні біокліматичні умови, значна протяжність пляжної зони та інші природно-рекреаційні ресурси дозволяють говорити про перспективність ПЗШЧМ для різних форм рекреації, включаючи таласотерапію.

Можливості використання ЕСП обмежуються впливом різних форм антропогенної діяльності, а з лютого 2022 року прямим або непрямим впливом бойових дій у межах акваторії та прилеглих частинах узбережжя.